

УДК 378.147

Т.О. ПОГОРЄЛОВА, доц., НТУ «ХП»

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

У даній статті зроблено аналіз сутності методу case-study, можливостей його використання на практичних заняттях.

In the given article it is made the analysis of essence of a method case-study, possibilities of its use on a practical training.

Ключові слова: освіта, сучасні технології, інтерактивні методи, метод case-study, якість навчального процесу.

Вступ. Традиційне навчання зазнає в наш час істотних змін на всіх стадіях навчального процесу: підготовка курсів, проведення занять, виконання домашніх завдань, підготовка проектів та магістерських дисертацій. У значній мірі зміни у підходах до навчання ініціюються новітніми інформаційними технологіями, новими джерелами інформації. Нові технології не тільки забезпечують викладачів та студентів новими засобами та ресурсами, але й змінюють самі способи комунікації між викладачами та студентами.

Новий підхід характеризується використанням інтерактивних методів, які забезпечують двонаправлений потік інформації викладач \Leftrightarrow студент і студент \Leftrightarrow студент незалежно від форми заняття (лекція, практичне заняття, ділова гра тощо) (рис. 1).

Постановка задачі. Мета статті полягає у дослідженні інноваційних методик проведення практичних занять, а саме, можливостей використання методу case-study.

Методологія. Наукове дослідження здійснено шляхом системного аналізу інноваційних методів проведення практичних занять.

Результати дослідження. Впровадження нових технологій має бути направлене на підвищення якості освіти і, як наслідок, на підвищення конкурентоздатності навчальних закладів.

Рис. 1 - Традиційні і нові технології у навчальному процесі

Перш за все, нові технології вплинули на джерела інформації для підготовки курсів. До традиційних джерел, таких як спеціалізована література, періодичні видання, семінари, додалися нові on-line джерела інформації, які з'явилися завдяки бурхливому розвитку комунікацій.

Сучасні технології суттєво вплинули і на підходи до проведення занять. Одними з найбільш ефективних методів навчання є case study — це метод навчання на основі аналізу реальної ситуації в бізнесі; метод, що містить у собі водночас спеціалізований навчальний матеріал, що включає кейс (текстовий опис подій), інструкцію по роботі з даним кейсом, рекомендації з використання кейса та спеціальну технологію використання цього матеріалу в процесі навчання.

Кейс-метод дає змогу наблизити навчання до реалій практичного менеджменту. Провідну роль у розробці та впровадженні кейс-методу в практику підготовки менеджерів виконала Гарвардська школа бізнесу (початок ХХ сторіччя).

Цілі, на які спрямовано використання кейс-стаді, залежать від типу конкретної ситуації. Цей метод не потребує великих матеріальних та часових витрат й допускає варіантність навчання. А саме:

- проблемна ситуація може бути висвітлена на початку вивчення теми, її можна використовувати як основу у викладанні теоретичного матеріалу;

- проблемна ситуація може використовуватися з метою узагальнення та систематизації матеріалу. В такому разі її доцільно використовувати на практичних заняттях після попереднього повторення основного теоретичного матеріалу.

Навчальні завдання кейс-методу полягають у:

- набутті навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем менеджменту;

- формуванні навичок оцінювати ситуацію, вибір та організацію пошуку основної інформації;

- виробленні вмінь формулювати питання та запити;

- виробленні умінь розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії;

- формуванні вмінь розробляти управлінські рішення в умовах невизначеності;

- формуванні навичок ясного та чіткого висловлювання та відстоювання власної позиції в різних формах: письмово, на диспуті в малих групах та у виступі перед аудиторією;

- формуванні умінь самостійно приймати управлінські рішення, використовуючи інформацію групового аналізу ситуації;

- формуванні навичок та прийомів всебічного аналізу управлінських ситуацій, прогнозування способів розвитку ситуації;

- формуванні вмінь та навичок конструктивної критики.

Основною умовою ефективного навчання за допомогою кейс-стаді є ретельна підготовка до заняття в аудиторії.

Роботу над кейсом поділяють на два основні етапи: домашня самостійна робота й робота в аудиторії. Готуватися до роботи з кейсом в аудиторії повинні і студенти, і викладачі.

Роботу з методу case-study можна розділити на певні етапи, що мають свої педагогічні цілі, завдання, а також рольові функції учасників.

Підготовчий етап. Під час цього етапу викладач, відповідно до мети і завдань заняття, вибирає потрібний кейс і підбирає літературу, необхідну для підготовки до заняття з використанням методу case-study.

Вступна частина заняття. Цей етап припускає короткий вступ викладача. Якщо учасники раніше не працювали за методом case-study, необхідно познайомити їх з даним методом як з однією з форм активного навчання, коротко озвучити основні етапи їхньої подальшої роботи, а також позначити способи й критерії оцінки їхньої роботи на занятті за даним методом. Варто також звернути їхню увагу на принципи, що лежать в основі методу.

На цьому етапі учасникам роздають кейси, з якими вони будуть працювати, подається інструкція по роботі з ними, озвучується чітке формулювання завдання.

Розбір кейса в малій групі складом 3–6 осіб. Перед початком цього етапу викладачу обов'язково необхідно озвучити часові межі, завдання роботи, у якому вигляді повинен бути оформлений результат, звіт про роботу. На цьому етапі можливі обговорення й аналіз висновків, зроблених за матеріалами кейса самостійно.

Основні завдання даного етапу для учасників навчання наступні:

1) визначення основних проблем аналізованої ситуації, рівня виникнення проблем і прийняття рішень, мети й шляхів рішення головної проблеми, обмежень і вимог до рішення;

2) підготовка до формулювання власних висновків і висновків перед групою.

Обов'язковими вимогами цього етапу виступають: участь кожного в обговоренні; можливість кожному висловити свою точку зору й одержати уявлення про думки інших; командний характер роботи, що вимагає вміння вислухувати й ураховувати чужі думки.

У цілому, робота відбувається в такий спосіб: обговорення отриманої вступної інформації, яку містить кейс, обмін думками щодо плану роботи над проблемою, дискусія – робота над проблемою (тут активно можуть використовуватися інші активні методи, наприклад мозковий штурм, мета-план), вироблення рішень проблеми, дискусія для прийняття остаточних рішень, підготовка доповіді. Для подання результатів малим групам рекомендується підготувати на одній сторінці резюме з висновками у вигляді тексту, графіки, таблиці.

Роль викладача на цьому етапі зводиться до спостереження й контролювання роботи малих груп для попередження їхнього виходу за рамки теми, завдань і часу.

Дискусія в загальній групі. Вона організовується на основі повідомлень підгруп. Представники кожної з підгруп виступають зі своїм аналізом кейса, причому слухачі виступають надалі в ролі опонентів до доповідача. Основне

завдання етапу – виявити різні точки зору й тим самим забезпечити об'єктивний аналіз запропонованої ситуації. Цей етап повинен будуватися й проводитися за всіма законами класичної дискусії.

Ретельно підготовлене та проведене практичне заняття з використанням методу конкретних ситуацій дає змогу зменшити час на вивчення навчальної дисципліни внаслідок підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу.

Основними умовами ефективного навчання за допомогою кейс-стаді є ретельна підготовка до занять в аудиторії, забезпечення високої якості обговорення й активної участі й взаємодії між студентами.

Висновок. На практичних заняттях важливо навчити студентів роботу проводити вдумливо, вміти аргументовано висловлювати власні думки на основі проведених розрахунків, розширювати професійну лексику та вміння відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, виявляти навички постійної самопідготовки до заняття. Результати такої спільної діяльності викладача та студентів можуть виступати критеріями для оцінки якості навчально-виховного процесу.

Список літератури: 1. Ситуационный анализ, или Анатомия Кейс-метода / Под ред. Ю.П. Сурмина. – К.: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с. 2. Флибберг Б.О недоразумениях, связанных с кейс-стади // Социологические исследования. — 2005. — № 4, С. 110–120. 3. Панфилова А. П., Громова Л. А., Богачек И. А., Абчук В. А. Основы менеджмента. Полное руководство по кейс-технологиям / Ред. проф. Соломина В. П. — СПб.: Питер, 2004. 4. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003.

Подано до редакції 04.11.2010